

Svar på skriftligt spørgsmål om att begränsa användningen av insekticider som är skadliga för utrotningshotade pollinerare

Till riksdagens talman

I det syfte som anges i 27 § i riksdagens arbetsordning har Ni, Ärade talman, till den minister som saken gäller översänt följande skriftliga spørgsmål SS 336/2022 rd undertecknat av riksdagsledamot Emma Kari /gröna:

På vilket sätt ämnar regeringen stoppa minskningen av antalet pollinerare och deras mångfald samt förbättra levnadsförhållandena för såväl utrotningshotade som mer allmänt förekommande pollinerare och

borde Finland vidta åtgärder för att begränsa användningen av insektsrepellerter som sprider nervgift, som prallethrin, och säkerställa att nervgift som stör pollinerare inte finns på marknaden?

Som svar på detta spørgsmål anför jag följande:

Minskningen av antalet pollinerare och deras mångfald förebyggs särskilt genom de metoder som fastställs i den nationella strategin för pollinerare. Målet med strategin för pollinerare är att före 2030 stoppa minskningen av antalet pollinerare och deras mångfald och säkerställa att populationerna av pollinerare stärks och utvecklas i en positiv riktning. Målen i strategin har börjat genomföras bland annat genom nya projekt och program. Till de faktorer som utgör störst hot mot pollinerarna i Finland hör förlust av och försämrad kvalitet på livsmiljöer. Viktiga metoder för att förbättra levnadsförhållandena för pollinerare är bland annat åtgärder för istandsättning av livsmiljöer inom livsmiljöprogrammet Helmi samt att utöka kunskapsbasen om på vilka sätt pollinerarna kan beaktas i olika livsmiljöer. Beaktande av pollinerare i olika livsmiljöer främjas genom flera projekt finansierade av miljöministeriet samt jord- och skogsbruksministeriet (bl.a. projekten PÖLYMETSÄ och TEKOPÖLY inom programmet METSO samt Finlands miljöcentrals projekt PÖLYKOORDI). Nödvändig information om hur de viktigaste populationerna av pollinerare utvecklas erhålls tack vare den nationella uppföljningen av pollinerare och uppföljningen av humlor som inleddes i våras. Samordningen av arbetet till förmån för pollinerare och samarbetet främjas genom Finlands miljöcentrals projekt PÖLYKOORDI som finansieras av miljöministeriet. Att samordna arbetet till förmån för pollinerare och att öka samarbetet är mycket centrala åtgärder, eftersom de åtgärder som krävs för att trygga pollinerarna på ett övergripande sätt gäller olika delområden av samhället och olika förvaltningsområden samt markanvändningssektorn.

Även bland annat kemikalier och miljöförstöring utgör skadliga påfrestningar på pollinerare. Syftet med strategin för pollinerare är att minska effekterna av skadliga påfrestningar, till exempel växtskyddsmedel och biocider, på pollinerare. Målet är bland annat att stödja forskning och utvecklingsarbete som främjar hållbar användning av biocider samt att tillhandahålla information för trädgårdsentusiaster om de skadliga effekterna av biocider.

För insektsbekämpning används två olika typer av biocidpreparat: insektsrepellerter och insekticider. I princip är insektsrepellerter mindre skadliga för miljön än insekticider, vars uppgift är att döda.

Insekticider och insektsrepellerter är biocidpreparat. Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes) ansvarar för godkännande av biocidpreparat i Finland enligt kemikalielagen 599/2013 och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 528/2012 (biocidförordningen). Insekticider eller insektsrepellerter får inte släppas ut på marknaden eller användas utan Tukes godkännande. Motsvarande förfarande tillämpas för växtskyddsmedel, varav vissa även är insekticider.

Beslut om godkännande av biocidpreparat grundar sig på miljö- och hälsoriskbedömningar. Vid godkännande av ett biocidpreparat säkerställer Tukes att förutsättningarna för godkännande enligt kemikalielagen eller biocidförordningen uppfylls. En förutsättning för godkännande är att preparatet inte orsakar uppenbar olägenhet för hälsa eller miljö vid användning av produkten enligt villkoren för godkännande. Preparatet ska vara tillräckligt effektivt och lämpligt för sitt ändamål.

Insekticider, bland annat d-alletrin och prallethrin som används i förångare som har väckt en livlig offentlig debatt, är syntetiska pyretroider och påverkar insekternas nervsystem. Tukes har med stöd av kemikalielagen godkänt användning av förångare i omedelbar närhet av byggnader, som terrasser och verandor. Användning av förångare utanför gårdsområden, till exempel i skogen, är förbjuden. Förångarna fungerar så att myggorna känner av giftet i luften och försöker undvika det. Giftet försvagas i luften, varför dess effekter sannolikt är lokala, men giftet påverkar alla insekter, även pollinerare.

På EU-nivå pågår en riskbedömning som är mer omfattande än den nationella bedömningen av de ovan nämnda verksamma ämnena. När riskbedömningarna blir klara avgörs med vilken typ av riskhanteringsmetoder det går att minimera de risker som de verksamma ämnena utgör för pollinerare eller om de verksamma ämnena överhuvudtaget kan godkännas.

I Finland begränsas användningen av insekticider för att skydda pollinerare dock redan nu genom nationella riskhanteringsmetoder. För att skydda pollinerare har det sedan 2018 varit obligatoriskt att förse insekticidpreparat med märkningen ”Farligt för bin”, om det inte finns granskade uppgifter att det verksamma ämnet i produkten inte är giftigt för bin. Märkningen ”Bruk nära blommande växter och bikupor är förbjudet” krävs om preparatet är skadligt för pollinerare och det finns en risk för att preparatet sprids till blommande växter eller bikupor. För konsumenters utomhusbruk har man dessutom godkänt endast insekticider i betesaskar, om preparatet har försetts med märkningen ”Farligt för bin” och det har innehållit ämnen som lockar bin. Den 1 januari

2022 skärptes de nationella begränsningarna gällande insekticider, och exempelvis för utomhusbruk godkänns inte längre preparat för bekämpning av nyttiga leddjur eller sådana arter, vars skada på människor, föremål eller byggnader inte kan påvisas. Preparat där användningen är förknippad med en risk för att insekterna utvecklar motståndskraft (resistens) mot andra liknande ämnen är dessutom avsedda endast för yrkesutbildade personer.

I tillståndsbesluten för insekticider och även för alla övriga biocidpreparat finns bestämmelser om bruksanvisningarna och begränsningarna, och när dessa iakttas är preparaten säkra att använda. Det är varje användares ansvar att iaktta dem för att skydda hälsa och miljö.

Helsingfors 11.7.2022

Miljö- och klimatminister Maria Ohisalo